ด้านปัญญา เป็นการบริหาร การพัฒนาด้านปัญญา ในการพัฒนาด้านปัญญานี้จะมีการพัฒนาอยู่หลายระดับความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ได้ยินได้ฟังมา หรือที่เล่าเรียนมาและรับการถ่ายทอดศิลปะวิทยาการ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ การรับรู้ประสบการณ์และเรียนรู้สิ่งต่างๆ อย่างถูกต้องตามเป็นจริง ไม่บิดเบือน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุวิดา แสงสีหนาท** (2549) ได้เสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาบูรณาการสำหรับสังคมไทย โดยบูรณาการแนวคิดทฤษฎีจากสามฐานคือ ฐานคิดพุทธปรัชญาและแนวทางการพัฒนาแบบพุทธจากนักวิชาการไทย ฐานคิดทฤษฎีระบบโลกซึ่งครอบคลุมแนวคิดฟิสิกส์ใหม่และทฤษฎีเคออส และฐานแนวคิดข้ามพ้นการพัฒนา ใช้วิธีวิทยาอย่างเป็นสหวิทยาการ เข้าทำการวิจัยภาคสนามชุมชนชาวพุทธสามกรณีศึกษา คือ ชุมชนชาวอโศกของไทย ชุมชนพุทธขบวนการสรรโวทัยของศรีลังกา และชุมชนพุทธฉือจี้ของไต้หวัน ข้อค้นพบอย่างเด่นชัดคือ ชุมชนพุทธทั้งสามแห่งมียุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนมีรูปธรรมในการปฏิบัติจริง เริ่มต้นด้วยการเปลี่ยนทิฐิหรือปรัชญาการมองโลก ให้ความหมายใหม่ต่อการปฏิบัติธรรม ได้แก่ “บุญ” “เมตตา” “ความรัก” แล้วตามด้วยค่านิยมและรูปแบบการปฏิบัติที่เน้นการ “ให้” ผลที่ได้คือ การพัฒนาระดับบุคคลก็คือการพัฒนาระดับชุมชนอย่างแยกกันไม่ได้

7. ข้อเสนอแนะ

จากศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทีมงานของบุคลากรตามหลักพุทธธรรมในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ทำให้มีข้อเสนอแนะผู้มีหน้าที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหาร การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของเทศบาลในจังหวัดนครสวรรค์เป็นสิ่งสำคัญในทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน ควรนำผลงานวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดกระบวนการจัดการ ในด้านการวางแผน การจัดการองค์การ การนำและการควบคุม ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้มีการวางแผนในการบริหาร การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของเทศบาล
2. ส่งเสริมให้มีการจัดการองค์กรในการบริหาร การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของเทศบาล
3. ส่งเสริมให้มีการนำในการบริหาร การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของเทศบาล
4. ส่งเสริมให้มีการควบคุมในการบริหาร การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของเทศบาล